

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
LIMBA ȘI LITERATURA SPANIOLĂ**

2015

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă se adresează tuturor absolvenților de învățământ superior - specialitatea LIMBA SPANIOLĂ - care au promovat un modul psiho-pedagogic și se prezintă la examenul de definitivare în specialitate, în învățământul preuniversitar.

Programa de examen este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru limba spaniolă și cu programele pentru evaluările și examenele naționale. Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice.

ARGUMENT

Aspectele fundamentale vizate prin programă sunt următoarele:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale ale disciplinei;
- cunoașterea tendințelor în evoluția disciplinei;
- cunoașterea direcțiilor de adaptare a demersurilor pedagogice la conținutul educațional și la nevoile individuale ale elevilor;
- cunoașterea didacticii generale și a metodicii predării limbilor moderne;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- probarea capacităților de producere, dezvoltare și utilizare practică a resurselor și materialelor didactice auxiliare;
- demonstrarea capacității de folosire a metodelor de învățare continuă;
- demonstrarea capacității de dezvoltare a strategiilor de învățare independentă a limbii moderne;
- aplicarea diferitelor procedee de evaluare și a modalităților de înregistrare a progresului elevilor;
- demonstrarea capacității de a reflecta asupra prestației didactice proprii.

Au fost urmărite formarea și structurarea competențelor pentru profesia de cadru didactic, cu aplicare la predarea limbii spaniole în învățământul preuniversitar.

Competențele vizate cu precădere au fost:

I. *Competențe de specialitate*

• *la nivel teoretic:*

- asimilarea conținutului științific propriu disciplinei predate;
- realizarea unor corelații intra-, inter- și pluridisciplinare ;
- prelucrarea, actualizarea, esențializarea, ilustrarea, reprezentarea și dezvoltarea conținutului;
- surprinderea valențelor formative ale conținutului.

• *la nivel operațional:*

- structurarea asimilării conținuturilor;
- dirijarea asimilării tehnicilor de activitate intelectuală odată cu informațiile;
- formarea modului de gândire specific disciplinei;
- valorizarea conținutului obiectului de învățământ;
- comunicarea fluentă, expresivă și coerentă.

• *la nivel creator:*

- adaptarea conținuturilor la nivelul dezvoltării psihice a elevilor;
- stimularea dezvoltării potențialului fiecărui elev;
- promovarea învățării participative, anticipative, creatoare;
- identificarea și rezolvarea problemelor;
- dezvoltarea conținuturilor și a strategiilor didactice.

II. *Competențe metodice*

• *la nivel teoretic:*

- asimilarea conținutului didacticii de specialitate;
- realizarea corelației între conținuturile asimilate;
- adaptarea și dezvoltarea conținuturilor în situații educaționale specifice;
- înțelegerea obiectivelor predării moderne a limbii spaniole și a tendințelor actuale;
- înțelegerea raporturilor între disciplinele psihopedagogice și didactica de specialitate.

• *la nivel operațional:*

- proiectarea activităților școlare și extrașcolare adecvate;
- controlul, evaluarea și reglarea-autoreglarea;
- formarea la elevi a capacității de cooperare, comunicare, gândire creatoare, control, autoapreciere și

autoreglare etc.;

- formarea și dezvoltarea motivației pentru învățarea limbii spaniole.

- la nivel creator:

- empatie;

- inovarea practicii educative;

- dezvoltarea aptitudinilor, talentelor elevilor;

- sociabilitate și cooperare.

TEMATICA ȘTIINȚIFICĂ

A. Limba spaniolă:

1. Fonetică și fonologie

- Noțiuni generale de fonetică și fonologie. Sunetul și fonemul.

- Sistemul vocalic spaniol.

- Sistemul consonantic spaniol (yeísmo, seseo, ceceo).

- Accentul, silaba (diftongul, triftongul, hiatul).

- Elemente de fonosintaxă.

2. Morfosintaxa

- Clase morfologice. Categorii gramaticale nominale, verbo-nominale și verbale (genul, numărul, persoana, modul, timpul, aspectul, diateza).

- Sintagma nominală: Clasificarea substantivelor. Substituții nominale. Modificări în sintagma nominală: predeterminanții (articolul definit, articolul nedefinit și neutru; adjective pronominale: demonstrativele, posesivele, relativele și interogativele; cuantificatorii); atributul (*complemento del nombre o adyacente*) exprimat prin adjectiv, subordonata relativă și apozitia.

3. Sintaxa propoziției

- Propoziția simplă, propoziția complexă.

- Categoria subiectului: realizări ale grupului nominal cu funcție de subiect: subiect inclus și subiect subînțeles (acord și anafora); propoziția subiectivă.

- Predicat verbal și predicat nominal. Verbele copulative *ser / estar* - abordare contrastivă. Complementele: direct (*implemento*), indirect (*complemento*), prepozițional (*suplemento u objeto regido*) și realizările lor (sintagme nominale și subordonate substantivale). Circumstanțialele adverbiale și realizările lor în enunț (modale, de timp, de loc).

- Coordonarea în propoziția complexă: copulativă, disjunctivă, adversativă.

- False circumstanțiale: comparativă; structurile adverbiale de cauză - efect: condițională, finală, cauzală, concesivă, consecutivă.

4. Semantică:

sens, denotație, conotație; relațiile semantice în semantica lexicală: polisemia și omonimia, sinonimia, antonimia; câmpurile lexico-semantice.

5. Elemente de pragmalingvistică:

- actele de limbaj; enunțuri-tip de realizare a diferitelor tipuri de acte;

- tipuri de discurs/text: descriptiv, narativ, argumentativ, epistolar și incitativ – caracteristici generale; moduri de structurare în perspectiva aplicațiilor didactice;

- discursul direct/indirect.

Bibliografie:

1. Alarcos Llorach, E., *Estudios de gramática funcional del español*, Madrid, Gredos, 1973.
2. Alcaraz Varó, E. et al., *Diccionario de lingüística moderna*, Barcelona, Ariel, 1996.
3. Alvar, M. y B. Pottier, *Morfología histórica del español*, Madrid, Gredos, 1983.
4. Alcina Franch, J. y J. M. Bleca, *Gramática española*, Barcelona, Ariel, 1975.
5. Bosque, I. y V. Demonte, *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid, Espasa, 1999.
6. Brânză, Mircea-Doru și Mianda Cioba (coords), *Limba spaniolă I. Gramatică și comunicare*, București, Editura Universității din București, 2010.
7. Brânză, Mircea-Doru și Mianda Cioba (coords), *Limba spaniolă II. Gramatică, lectură și comunicare*, București, Editura Universității din București, 2011.
8. Brânză, Mircea-Doru, *Limba spaniolă III. Lecturi, redactări, gramatică, traduceri și retroversuni*, București, Editura Universității din București, 2010.
9. Bustos Gisbert, E. D., *La composición nominal en español*, Salamanca (Anejos de *Acta Salamanticensis*), 1986.
10. Fernández Ramírez, S., *Gramática española*, I-IV, Madrid, Arco Libros, 1984-1986.
11. Gili y Gaya, S., *Curso superior de sintaxis española*, Barcelona, Vox, 1964.
12. Matte Bon, F. *Gramática comunicativa del español*, I-II, Madrid, Difusión, 1992.
13. Monge, S. y M. A. Martín Zorraquino, *La formación de palabras*, Madrid, 1991.

14. Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua Española, *Nueva gramática de la lengua española*, I-II, Madrid, Espasa Libros, 2009.
15. Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua Española, *Nueva gramática de la lengua española. Fonética y fonología*, Barcelona, Espasa Libros, 2011.

NB: Pentru toate subiectele de mai sus, se va acorda o atenție specială dificultăților de achiziție specifice elevilor români; subiectele vor fi tratate în special din perspectiva aplicării la clasă.

B. Literatura spaniolă

1. Poezia Secolului de Aur

- Poezia prerenașcentistă: Școala poetică castiliană din secolul al XV-lea; los Cancioneros - caractere generale. Jorge Manrique.
- Poezia secolului al XVI-lea: petrarchism, neoplatonism, mistica: Garcilaso de la Vega, Fray Luis de León, San Juan de la Cruz. Dinamica formelor poetice: forme tradiționale (el romance, la canción), sonetul, lira.
- Poezia barocă: Luis de Góngora, Francisco de Quevedo.

2. Forme și tipologii romanești în Secolul de Aur.

- *Tragicomedia de Calixto y Melibea* de Fernando de Rojas - problematica genului; sinteza elementelor renașcentiste și medievale.
- Romanul sentimental, pastoral, bizantin și cavaleresc - caractere generale. *Los Trabajos de Persiles y Sigismunda* de Miguel de Cervantes
- Proza picarescă: *Lazarillo de Tormes*, *Vida del Buscón don Pablos* de Francisco de Quevedo.
- Inovarea tehnicilor narative: romanul baroc: *Don Quijote* de Miguel de Cervantes.
- Baltasar Gracián - filozofia morală și modelul uman în Baroc. *El Criticón*.

3. Teatrul național în Secolul de Aur.

- Lope de Vega: teoria dramatică în Secolul de Aur. Crearea teatrului național spaniol: *Peribañez y el Comendador de Ocaña*. *El Caballero de Olmedo*.
- Pedro Calderón de la Barca: dimensiunea metafizică a dramei baroce; tema onoarei. *La vida es sueño*. *El Alcalde de Zalamea*.
- Tirso de Molina: reflectarea dramatică a problematicii spirituale a secolului al XVII-lea: *El Burlador de Sevilla y Convidado de piedra*. *El Condenado por desconfiado*.

Bibliografie:

1. Alborg, J.L., *Historia de la literatura española. Edad Media y Renacimiento*, Madrid, Gredos, 1970.
2. Alborg, J.L., *Historia de la literatura española. Época barroca*, Madrid, Gredos, 1970.
3. Alborg, J. L., *Historia de la literatura española. Siglos XVIII, XIX*, Madrid, Gredos, 1972.
4. Alonso, Dámaso, *Poesía española*, Madrid, Gredos, 1962 (y otras ediciones).
5. Arellano, Ignacio, *Historia del teatro español del siglo XVII*, Madrid, Cátedra, 2005.
6. Canavaggio, Jean, coord., *Historia de la literatura española. Siglo XVII*, Barcelona, Ariel, 1995.
7. Deyermond, A. D., *Historia de la literatura española. La Edad Media*, Barcelona, Ariel, 1994.
8. Jones, R. O., *Historia de la literatura española. Siglo de Oro, prosa y poesía*, Barcelona, Ariel, 1989.
9. Pedraza Jiménez, Felipe B., *Manual de literatura española*, vols. 1-16, Madrid, Cénlit Editores, 1981-2005.
10. Rico, Francisco, coord., *Historia y crítica de la literatura española*, t. I-VIII, Barcelona, Ed. Crítica, 1980-1991.
11. Sánchez Escribano, F., y A. Porqueras Mayo, *Preceptiva dramática española del Renacimiento y Barroco*, Madrid, Gredos, 1971.
12. Wilson, E. M. y D. W. Moir, *Historia de la literatura española. Siglo de Oro, teatro*, Barcelona, Ariel, 1983.

NB: Se vor avea în vedere elementele specifice discursului narativ / liric / dramatic necesare abordării la clasă a unui text aparținând uneia dintre cele trei categorii.

C. Didactica și metodică predării limbii spaniole:

- **Competențele** subordonate predării-învățării limbii spaniole conform *Curriculum*-ului Național actual. Clasificarea competențelor în funcție de nivelul de generalitate (generale, specifice), conform CECRL și Programelor școlare de limba spaniolă în vigoare. Raportul dintre competențe, valori și atitudini. Operaționalizarea obiectivelor în funcție de competențele specifice vizate și de tipul de sarcini didactice în cadrul demersului acțional de predare - învățare a limbilor străine.
- **Elaborarea de proiecte** pentru unități de învățare, proiecte didactice / secvențe de instruire pentru ora de curs. Documentele de planificare calendaristică: planificarea anuală / planificarea semestrială; Documentele de proiectare a activității didactice: proiectul de activitate didactică;

proiectarea didactică pe unitate; scenariul didactic; secvența didactică.

- **Exercițiul** ca tehnică fundamentală de predare - învățare a limbii străine. Definiție, criterii de clasificare: în funcție de domeniul lingvistic tratat, de modelul metalingvistic implicat, de tipul de activitate solicitat din partea elevului, de tipul de evaluare prevăzut, de finalitățile pedagogice urmărite, de tipul de răspuns așteptat din partea elevilor, de limba în care este redactată cerința, de demersul logic implicat etc.
- **Predarea - învățarea gramaticii** în ora de limba spaniolă. Gramatica pedagogică și sursele lingvistice, tipuri de demersuri didactice de predare a gramaticii, modalități de explicație gramaticală, tipologia exercițiilor de gramatică (de la exercițiile structurale la exercițiile subordonate demersului acțional).
- **Predarea - învățarea lexicului** în ora de limba spaniolă. Importanța predării lexicului, modalități de prezentare a conținutului lexical în limbă străină (în mod tematic și pe baza funcțiilor comunicative), tipuri de explicații lexicale, tipologia exercițiilor de predare - învățare a lexicului în limbă străină.
- **Comunicarea orală** în ora de spaniolă ca limbă străină (înțelegere și exprimare orală). Tipologia activităților de comunicare orală în ora de limbă străină, tipuri de suport pentru învățarea comunicării orale, modalități de evaluare a comunicării orale în ora de limbă străină.
- **Comunicarea scrisă** în ora de spaniolă ca limbă străină (lectura și producerea de texte în scris). Tipologia textelor prezente în manualele școlare, lectura globală a textelor în limbă străină, tipurile de exerciții pentru învățarea lecturii în limbă străină, caracteristicile specifice ale lecturii textului literar, tipuri de exerciții de redactare de text în limbă străină, evaluarea lecturii și a producției de text în ora de limbă străină.
- **Predarea culturii și a civilizației hispanice**. Prezența elementelor de civilizație în manualele de limbă străină, noțiunea de stereotip cultural, tipuri de exerciții pentru învățarea / evaluarea elementelor de cultură și civilizație, cultură și interculturalitate.
- **Evaluarea**, componentă fundamentală a procesului de învățământ: evaluarea în didactica limbilor străine. Funcțiile evaluării. Instrumente de evaluare utilizabile în ora de limbă străină. Tipuri de evaluare, itemi, tipologia testelor de evaluare. Utilizarea Proiectului și a Portofoliului European al Limbilor ca modalități de autoevaluare și evaluare a cunoștințelor de limba spaniolă.
- **Mijloacele de învățământ** și integrarea acestora în activitatea didactică: mijloacele de învățământ – suport al activității didactice; valoarea psihopedagogică a mijloacelor de învățământ; modalități de selecționare și utilizare a mijloacelor de învățământ.

Bibliografie:

1. AAVV, *Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación*, http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/marco/cvc_mer.pdf
2. AAVV, *Portafolio Europeo de las Lenguas*, <http://www.pap.sepie.es/oapee/inicio/iniciativas/portfolio.html>
3. *** Documentele școlare reglatoare valabile în anul școlar în care se susține examenul – planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examenele și evaluările școlare;
4. AAVV, *Jornadas internacionales sobre la enseñanza del español como lengua extranjera*, Ministerio de Cultura, 1987 y siguientes.
5. AAVV, *Didáctica de las segundas lenguas*, Madrid, Santillana, 1990.
6. Centro Virtual Cervantes, *Diccionario de términos clave de E/LE*, http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccio_ele/.
7. Cervero, María Jesús y Francisca Pichardo Castro, *Aprender y enseñar vocabulario*, Madrid, Edelsa, 2000.
8. Cosăceanu, Anca, *Didactica limbilor străine. Reconstrucția disciplinară*, Editura Universității București, 2003.
9. Cuadrado, Charo, Yolanda Díaz y Mercedes Martín, *Las imágenes en la clase de E/LE*, Edelsa, 1999.
10. Encina, Alonso, *¿Cómo ser profesor y querer seguir siéndolo?*, Madrid, Edelsa, 1999.
11. Melero Abadía, Pilar, *Métodos y enfoques en la enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera*, Madrid, Edelsa, 2000.
12. Ministerio de Educación, *Cuadernos de Rabat. Las TICs en el aula de español lengua extranjera*, no. 25, 2010 (acceso gratuito a través del catálogo <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/detalle.action>).
13. Ortega, Gonzalo y Guy Rochel, *Dificultades del español*, Barcelona, Ariel Lenguas Modernas, 1995.
14. Santos Gargallo, Isabel, *Análisis contrastivo, análisis de errores e interlengua en el marco de la lingüística contrastiva*, Madrid, Editorial Síntesis, 1993.
15. Woodward, Teresa, *Planificación de clases y cursos*, Cambridge University Press, 2001.
16. Zanón, J., *La enseñanza del español mediante tareas*, Madrid, Edinumen, 1999.